

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre el naturalisme a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/periode/naturalisme> >

 El Naturalisme
(Nou diccionari 62 de la literatura catalana)

Escola literària que recull aspectes del pensament científic positivista i evolucionista del segle XIX, representat per Comte, Littré, Darwin, Spencer, Lucas i, sobretot, Taine per tal de fer de la novel·la i del teatre de tradició realista un veritable estudi de l'home, en el sentit individual i col·lectiu.

Zola, en el pròleg de la segona edició de *Térese Raquin* (1868) marca el principi del moviment. Entre 1875 i 1881 publica altres textos, com *Le roman naturaliste*, que aplegà a *Le naturalisme au théâtre*, *Nos auteurs dramatiques*, *Documents littéraires*, *Les romanciers naturalistes* (1882). Zola dona molta importància al mètode d'observació i experimentació dels fenòmens de conducta humana. Entén la literatura com una història natural i social, on la forma ha de subordinar-se totalment a la intenció del discurs.

El naturalisme analitza els efectes deterministes que les lleis de l'herència, el medi i el moment històric tenen sobre el comportament dels personatges. Aplica a la literatura el mètode científic desenvolupat per Claude Bernard a *La médecine expérimentale* i per això reclama del novel·lista i del dramaturg que es mantingui impassible al marge de l'escriptura. El seu objectiu, com el de la ciència, és la recerca de la veritat.

La novel·la i el teatre són els gèneres més adequats per a l'anàlisi naturalista de la realitat, mentre que la poesia se n'exclou pel seu caràcter líric i subjectiu. El naturalisme, per a Zola, també cerca un ideal: el progrés en el coneixement com a camí per arribar a un progrés moral de la persona i de la societat. I ho fa des del compromís amb la República, en especial després del desastre de 1870, com a plataforma capaç de fondre l'ideal romàntic de llibertat amb el de justícia, dins la constitució democràtica, fins i tot enfrontant-se al clergat.

La seva intenció és regeneracionista i, per tant, moralitzadora envers l'individu i la societat, per incorporar-la al progrés i a una vida humana més rica en tots els aspectes, que tindria el seu epicentre en la gran ciutat industrial moderna que per a ell és París. Valora el periodisme i la crítica literària i artística, idonis per fer arribar les seves idees a un públic ampli. Ell mateix, com a novel·lista, el traeix sovint, amb el guany d'una alta qualitat narrativa i fins poètica.

Entre 1884 i 1886 l'èxit de la narrativa russa que incidia en els aspectes més íntims de l'ànima humana va marcar, alhora que la continuïtat del realisme, la crisi del naturalisme, que el crític F. Brunetière sentencià a l'article *La banqueroute du naturalisme* (187). Finalment, la liquidació del moviment es produeix entre 1886, any en què es desenvolupa una reacció antinaturalista, psicologista, idealista i mística, i 1891, data de l'enquesta de Paul Huret, que marca la deserció i el desmembrament del grup naturalista i decanta Zola cap a una concepció més àmplia i complexa de la novel·la, amb obres com *Le Docteur Pascal* (1893).

A Catalunya la primera referència clara al naturalisme es troba en una carta d'[Yxart](#) a [Oller](#), datada al setembre de 1877 a propòsit d'un comentari sobre *L'Assomoir*, novel·la de Zola publicada aquell mateix any. Yxart rebutja el clímax de l'obra, però subratlla la força del seu procediment narratiu. Potser per això a *Teatre català* (1879), sense alimentar exclusivismes, remarca que el caràcter català s'avé amb un cert naturalisme. D'acord amb aquest fet, recomana l'estudi dels sentiments coetanis i la vida moderna, procurant que el pensador no ofegui l'artista i l'art esdevingui càtedra de moral i

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre el naturalisme a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/periode/naturalisme> >

filosofia. Més aviat veu el moviment com un correctiu contra els convencionalismes i un ajut per tal d'aprofundir en la construcció de caràcters i situacions, per una part, i per comunicar més sobrietat, claredat i simplicitat en les obres literàries.

L'estudi que va dedicar a *Fortuny* el 1881 el presenta els darrers anys de la seva vida amb la voluntat de ser fidel a la realitat. La publicació de *Croquis del natural* de Narcís Oller, motiva per un cantó la crítica de Sardà i l'inici de la "tríada naturalista" que formaran l'escriptor, el crític i Yxart, i per l'altre el començament de la relació epistolar d'Oller amb el també crític Felipe B. Navarro, que el considera ja un artista naturalista, en contes com *El transplantat*. El 1882 Joan Sardà prologa la seva traducció del *Nabab*, de Daudet, amb una reflexió teòrica sobre el naturalisme i Oller publica *La Papallona*, que és rebuda en determinats sectors com la primera novel·la catalana naturalista. Una carta de Zola al traductor A. Savine prologa l'edició francesa (1885).

El 1884, i amb la crítica a *La cuestión palpitante* d'Emilia Pardo Bazán, Yxart aposta radicalment pel procediment naturalista. Ni Sardà, ni Yxart, ni Oller no van admetre mai el determinisme i el pessimisme de Zola ni tampoc la imparcialitat que aquest reclamava dels autors. Tots tres, però, coincidien amb Zola en el valor de la novel·la realista moderna com a document històric sobre l'home i la societat del temps present. Yxart, seguint Taine, emprava el concepte de "versemblança" de Lessing com a criteri de realitat; Sardà, en la crítica de *La Papallona*, diu que la fonamenta en el "fet viscut" i Oller fluctua del segon cap al primer. Sempre pensant en la convergència d'efectes que ha de presentar tota obra. De tots tres, Yxart és el més proper a Zola, malgrat les diferències apuntades, i Sardà el més llunyà.

Yxart i Oller van entrevistar-se amb Zola en dues ocasions en un viatge a París el 1886, just quan el naturalisme començava a fer crisi davant l'impacte del psicologisme de la narrativa realista russa que entre 1884 i 1886 s'imposava a París. Oller en recull les influències a *La febre d'or* i a *La bogeria*, sense que això li impedeixi que aquesta darrera sigui la seva novel·la més determinista. Yxart evolucionà d'acord amb les innovacions que s'imposen (psicologisme, misticisme, simbolisme, drama d'idees, etc.), però, tant per a la novel·la com per al teatre, mai no renunciarà als avantatges del procediment teoritzat per Zola, que considera una veritable conquesta de la literatura moderna, com reconeix al final del primer volum de *El arte escénico en España* (1894). En canvi, Sardà només reconeix Zola com a gran novel·lista quan el naturalisme ja ha fet crisi, en la crítica a *Le Doctor Pascal*.

Tots tres veieren en el naturalisme el mitjà per regenerar la literatura catalana, des d'una perspectiva republicana i cívica, que els va dur a comprometre's en política cultural que exercien, en especial, des de les pàgines dels periòdics més representatius. Paral·lelament, el crític R. D. Perés, que va coincidir amb ells a les pàgines de *L'Avenç* i *La Vanguardia*, va mantenir un concepte del naturalisme proper a Yxart.

El novel·lista i dramaturg Josep Pin i Soler també va adoptar el procediment de Zola, encara que de forma desigual, en la seva trilogia sobre *La família dels Garrigues* (1887-1889) i en peces de teatre com *Sogra i nora* (1890) o *La Sirena* (1892), tot i rebutjar el determinisme i les descripcions antiestètiques del moviment. Ja en la segona etapa de la revista *L'Avenç* els crítics Jaume Brossa i Alexandre Cortada en proclamen la vigència per fer de la literatura un vehicle de regeneració social o estètica. Morts Yxart i Sardà entre 1895 i 1898 i replegats per diferents motius Perés, Brossa i Cortada, el naturalisme d'Oller i Pin es va trobar desplaçat per la pressió de la tendència simbolista/decantista durant el període 1893-1897 i van desviar la seva producció literària cap a d'altres gèneres o cap a les traduccions i van patir les conseqüències de la seva posició

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre el naturalisme a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/periode/naturalisme> >

revolucionària.

El 1901 Raimon Casellas, crític d'art i un dels escriptors més representatius del primer modernisme, retorna a la natura com a temple de correspondències amb una sensibilitat de l'artista, a la manera de Ruskin, i, sobretot, amb les essències més pregones de l'ànima catalana, i publica *Els sots feréstecs*, la primera novel·la moderna construïda des de la tècnica naturalista, però distorsionant la pintura de la realitat com explica al pròleg de [Les multituds](#) (1906). Aviat el seguiran [Víctor Català](#), Prudenci Bertrana, [Ruyra](#), Pous i Pagès, etc. (amb *Drames rurals* (1902), *Omrívoles* (1904), [Solitud](#) (1905), *Caires vius* (1907), [Josafat](#) (1906), *Marines i boscatges* (1903), *La vida i la mort de Jordi Freginals* (1912)) que, en els pròlegs d'alguns d'aquests llibres, intenten una justificació teòrica. Dins aquesta represa de la novel·la, Oller publicarà el 1906 [Pilar Prim](#), sense abandonar el caràcter urbà de tota la seva narrativa.

Copyright text © 2000 Edicions 62

Biobibliografia

Bibliografia

WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

<http://cataleg.bnc.cat/>

WEB: Articles sobre el moviment (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=naturalisme&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+de+dades+de+llengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=hb
